

És d'això que parlem (III)

Ja fa cosa de tres anys, en aquesta mateixa secció, intentàvem de justificar amb raonaments lògics — gramaticals — la bondat de les dues construccions *Es ell que ho ha fet* i *Es ell qui* (o *el qui*) *ho ha fet*. Ara hem replantejat aquesta qüestió, en una consideració més general, ja que l'hem feta extensiva a totes aquelles construccions iniciades amb una forma del verb *ésser*, en les quals es posa en relleu un membre de la proposició, partint del que en diu Fabra en la seva *Gramàtica francesa*, en la qual, però, tal com dèiem abans d'ahir, el nostre gramàtic no proposava — com a traducció catalana dels exemples francesos — cap model amb aquest membre de l'oració exercint de subjecte d'una oració subordinada. I hi afegíem que calia escorcollar els textos de Fabra per tal de veure quina jurisprudència ens oferia sobre aquest punt.

Vet aquí, doncs, els exemples que n'hem pogut trobar: *Jocs d'atzar, en què és únicament l'atzar que decideix qui guanya i qui perd.* (*Diccionari General de la Llengua Catalana*, «*atzar*»); *Aci, és el fill qui governa; no el pare* (Op. cit., «*governar*»); *Ara, és una gran part de la gent de parla catalana, que escriu en català* (*La llengua catalana i la seva normalització*, pàg. 167); *Però, quan és tothom que es posa a escriure en català...* (op. cit., pàg. 169); *Però, si és l'espanyol que té dos mots per a expressar dues idees que el català expressa...* (Op. cit., pàg. 155; ...és el castellà

que té un sol mot per a traduir dos o tres mots catalans? («*Conversa*» núm. 599). I ens cal afegir-hi alguns exemples d'altres autors: ...és el mot el que talment es desdobla en objectes diversos (Carles Riba, *Llengua i literatura*, pàg. 14). *Són ells, és ella, que tenen la darrera paraula* (Carles Riba, pròleg a la tercera edició del DGLC, pàg. XVII); *No és pas l'escriptor que s'ha d'acostar als règims, sinó els règims que s'han de modificar...* (J. V. Foix, *Els lloms transparents*, pàg. 59); *Es l'Evangeli que m'ha format* (J. V. Foix, Op. cit., pàg. 60) ...és el millor que hi ha en Gillieron que es continua en ell... (Joan Coromines, *Lleures i converses d'un fillet*, pàg. 385).

Com veïem, en els exemples d'aquests autors alternen les diverses solucions: *qui* (reservat a designacions personals, que suposa l'administració del conjunt equivalent *el qui*), *que* i *el que*. En el nostre anterior comentari (febrer-març 1978), assajàvem una anàlisi d'aquestes construccions. Hi voldríem afegir només, que justament en aquestes que l'element emfasitzat és el subjecte de l'oració subordinada, la forma inicial del verb *ésser* recupera el seu valor personal i se subjecta a la concordància de nombre i persona: *Són ells que tenen la darrera paraula*, *No érem nosaltres que vàvem al passat*.